

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Стоян Анна Василівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАНДАРТІВ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	80
---	----

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Завальнюк Володимир Васильович</i> ВПЛИВ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	83
<i>Мельничук Ольга Степанівна</i> СУЧАСНА ПРАВОВА ДОКТРИНА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.	85
<i>Антошина Ірина Володимирівна, Завальнюк Ірина Володимирівна</i> ПРАВО ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ.	88
<i>Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна</i> ТИПОЛОГІЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ.	89
<i>Ковбасюк Степан Валерійович</i> РІЗНОВИДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО АНАЛІЗУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДЕРЖАВОЗНАВСТВА	92
<i>Кормич Анатолій Іванович</i> ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	94
<i>Кравченко Сергій Петрович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИМІРИ.	96
<i>Личко Валерія Сергіївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ВІДКРИТІ БАЗИ ДАНИХ ЯК РЕСУРСИ ПРАВНИЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	99
<i>Рязанов Михайло Юрійович</i> СПАДКОЄМНІСТЬ І ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЗВ'ЯЗОК У РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	101
<i>Тищенко Юлія Валеріївна</i> ПРАВОВИЙ МІФ ЯК ФЕНОМЕН МЕДІАКУЛЬТУРИ	103
<i>Чувакова Ганна Михайлівна</i> АСПЕКТИ ТА КРИТЕРІЇ ДЕФЕКТНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	106
<i>Іванчук Віра Євстафіївна</i> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ	108
<i>Березневич Вікторія Олександрівна</i> МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	110
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ	112
<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ЕВОЛЮЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ: ВІД НАРОДНИХ РУХІВ ДО СУЧАСНИХ ІНСТИТУТІВ	114
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ КОДИФІКАЦІЇ	116
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	118
<i>Одарій Віктор Віталійович</i> НЕТИПОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА В РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ	121
<i>Слюсаренко Катерина Русланівна</i> ПРАВО БІОЕТИКИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ	123

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> АВСТРІЙСЬКИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС 1797 Р.: ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	126
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРАВОВОГО СТАТУСУ «ЗНАТНОГО (ЗНАЧНОГО) ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИСТВА»	128
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ПОЛЬЩІ ТА В РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ.	129
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.	132
<i>Шершенкова Вікторія Анатоліївна</i> ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	135
<i>Войцехівська Дарина Юріївна</i> ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ ЩОДО КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД ПІВДНЯ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – ХІХ СТ.	137

діяльності державних органів. Його подальший розвиток є ключовим для побудови справедливого та правового суспільства.

Список використаних джерел

1. Градова Ю. В. Інституціоналізація правового моніторингу в Україні як спосіб захисту прав та свобод людини. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 11–15.
2. Іванчук В. Є. Поняття та призначення правового моніторингу : дис. ... д-ра філософії : спец. 081 – Право / НУ ОЮА. Одеса, 2024. 217 с.
3. Іванчук В. Є. Правовий моніторинг: стан та шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 712–717. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/154-9-2022>

Ключові слова: правовий моніторинг, нормативно-правовий акт, сучасна держава, законодавство.

Keywords: legal monitoring, normative legal act, modern state, legislation.

Березневич Вікторія Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальної теорії права та держави*

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Актуальність дослідження комплексу проблем, пов'язаних зі збереженням суверенних прав і свобод, впливає з неоднозначної ситуації, що склалася у сучасному світі. Ускладнений характер міжнародних відносин, зростання суперечностей між провідними державами світу, доволі спірний вплив процесу глобалізації, озброєнні конфлікти, війни та загрози, що існують у зв'язку з цим, спричинили підвищений інтерес до аналізу питань безпеки держави та суспільства. Різний рівень економічного, етнічного та культурного розвитку тих чи інших країн світу не лише відбивається на політичній ситуації на міжнародній арені, але й змінює політичні напрямки усередині окремої держави. Трансформація терміну «суверенітет», а також пошук нових моделей його існування, набуває важливого значення для розуміння незалежності кожної країни.

Проблеми, що виникають під час визначення сутності державного суверенітету та формування шляхів їх подолання, зважаючи на сучасні виклики, були вкладені в основу наукових праць таких вчених, як: З. Бауман, І. Василенко, В. Власов, Р. Войтович, В. Воронков, А. Гальчинський, Е. Гідденс, О. Гончаренко, П. Діккен, Н. Зотова, В. Ліпкан, А. Панарін, Н. Резнікова, Ю. Ткачук, А. Толстоухов, С. Удовик, Т. Фрідмен, М. Шепелев, С. Шергін, Ю. Щербак та інші. Зокрема, важливий внесок для з'ясування конституційних й міжнародно-правових аспектів забезпечення державного суверенітету України здійснили Ю. Барабаш, В. Ковтун, О. Майборода, А. Селіванов.

В загальному таке явище, як державний суверенітет окреслюють як юридичну властивість, що визначає верховенство, єдність й неподільність державної влади усередині країни, а також незалежність у відносинах, які виникають під час діяльності на міжнародній арені, правову, політичну, економічну, соціальну самостійність [1, с. 114]. Так як лише незалежна держава визнається повноправним суб'єктом міжнародного права, то незалежність є одним з найважливіших елементів державного суверенітету. Риси, які позначають державу як незалежну, це передусім її територіальна цілісність, можливість забезпечити зовнішню та економічну безпеку, здатність вільно позначати мету функціонування, виокремлювати способи

виконання відповідних завдань, приймати необхідні нормативно-правові акти, забезпечуючи при цьому їх належне виконання.

Варто зауважити, що перспективи для вдосконалення суверенітету нашої країни виникають у ході інтеграційних процесів, та напряму пов'язані з глобалізацією усіх сфер діяльності держави. Виходячи з даних тенденцій, слід зосередити увагу на тому, що суверенітет держави не можна визначати абсолютним явищем, адже воно має в певній мірі обмежений характер, що пояснюється існуючими у світі потребами та вимогами світового співтовариства, які пов'язані з прагненням унеможливити свавільну поведінку держав на міжнародній площині. Можна виокремити дві абсолютно різних точки зору з приводу питань обсягу, яким наділений державний суверенітет та можливості його обмеження.

З одного боку, існує думка, що за умов взаємозалежності міжнародного співтовариства, під час утворення наддержавних і наднаціональних утворень роль суверенітету окремої держави значно зменшується, а зміст, що в нього вкладається, практично втрачає своє значення. Тут мова йде про те, що інтенсивна глобалізація потребує від держави передати свої повноваження міжнародним організаціям для вирішення регіональних та універсальних завдань. З іншого боку, інтеграційні процеси майже ніяк не послаблюють діяльність держави, не вносять інноваційних змін у існуючу міжнародну структуру. Навпаки, вони покликані змусити державу пристосовувати її політику до актуальних викликів, змінити способи здійснення державної діяльності, і, як наслідок, посилити свою конкурентоспроможність і розвинути в усіх напрямках [2, с. 27].

Зважаючи на сучасні реалії, переосмислення поняття «державний суверенітет» стане можливим лише після належного дослідження його основоположних складових елементів. Даний підхід до вирішення зазначеної проблематики дає змогу сприймати їх як інноваційні моделі суверенітету. В першу чергу, слід виокремити зовнішньополітичний суверенітет, значення якого полягає у можливості здійснювати незалежний зовнішньополітичний розвиток та забезпечувати власну міжнародну правосуб'єктність. Існування легального суверенітету обумовлюється наявністю правової системи держави, ефективністю системи законодавства, згідно з принципами верховенства права та законності.

У свою чергу, територіальний суверенітет допомагає реалізувати такий принцип, як неподільність влади щодо території окресленої межами державних кордонів й відсутність територіальних конфліктів в самій країні. Ресурсний суверенітет – це здатність самостійно вирішувати питання щодо використання та розпорядження власними природними ресурсами з метою задоволення потреб та інтересів суспільства. З поміж інших, виділяють також фінансово-економічний суверенітет, який відповідає за функціонування економічної, банківської, митної та податкової систем, які спроможні належно функціонувати без додаткового фінансування з боку міжнародних фінансових організацій [3, с. 111].

Окремо, варто наголосити на існуванні інформаційного суверенітету, що визначає незалежну інформаційну політику і контроль над потоками в інформаційних мережах, гарантуючи при цьому свободу слова, право на недоторканність приватного життя і право громадян на отримання достовірної інформації. Умови, які передбачають його запровадження, є не лише демократизація та глобалізація, а й і розширення меж інформаційної діяльності завдяки удосконаленню електронних інформаційних технологій.

Під час з'ясування сутності даного суверенітету виникає питання існування віртуального суверенітету або суверенітету у кіберпросторі. Виділяють два напрями для розуміння його значення в аспекті проблематики, що розглядається. Головна теза першого напрямку розкривається через характеристику кіберспорту з позиції відкритості та доступності, що робить його загальним надбанням, і відкидає можливість належати до суверенітету будь-якої держави. Розглядаючи інший підхід, слід наголосити, що кіберпростір не повинен бути відокремлений від суверенітету, з тієї точки зору, що держави володіють суверенітетом над кіберінфраструктурою за допомогою фінансової, банківської та інших систем [4, с. 7].

Таким чином, можна зробити висновок, що такі сучасні умови, як посилення процесів глобалізації, інтернаціоналізації та міждержавної інтеграції спонукають до поглибленого дослідження сутності державного суверенітету. Розширення сфери розуміння даного явища стало можливим у зв'язку з аналізом його складових елементів. В теорії та на практиці виділяють, зокрема такі моделі суверенітету, як зовнішньополітичний, легальний, територіальний, ресурсний, фінансово-економічний суверенітети. Виокремлення ж інформаційного суверенітету дає змогу з'ясувати особливості такого актуального питання, як існування віртуального суверенітету або суверенітету у кіберпросторі.

Список використаних джерел

1. Пархоменко Н. М. Суверенітет держави: соціально-політична сутність та юридичний зміст. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2011. Вип. 14. С. 113–124.
2. Джураєва О. О. Теоретико-правовий аспект суверенітету сучасної держави. *Науковий вісник Херсонського державного суверенітету. Серія : Юрид. науки*. 2015. Вип. 2, т. 1. С. 25–28.
3. Талдикін О. В. Суверенітет держави в умовах мережевого суспільства: деякі аспекти. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 11 берез. 2022 р. / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2022. С. 111–112.
4. Камінський І. І. Концепція державного суверенітету в контексті застосування кіберси-ли. *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 16. С. 3–10.

Ключові слова: суверенітет, моделі суверенітету, державний суверенітет, інформаційний суверенітет, ресурсний суверенітет, територіальний суверенітет.

Keywords: sovereignty, models of sovereignty, state sovereignty, information sovereignty, resource sovereignty, territorial sovereignty.

Грунь Олександр В'ячеславович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ

Епоха постмодерну характеризується значними змінами у правовій сфері так, як суспільство стикається з різноманітними глобалізаційними та технологічними викликами. Адаптація національного законодавства до норм та стандартів Європейського Союзу, а також розвиток співпраці в європейському правовому просторі свідчить про позитивні тенденції правового розвитку держави. Проте, задля того, щоб комплексно адаптувати правову систему до зазначених викликів, важливо зосередити особливу увагу на новітніх напрямках правового розвитку на міжнародному рівні, таких як: діджиталізація, зростання інтересу до екологічного права, гармонізація і глобалізація права тощо. Це обумовлює особливу актуальність дослідження даного питання та необхідність вивчення змін, що відбуваються у правовій сфері, оскільки правовий розвиток є основою забезпечення правопорядку і справедливості в демократичній державі.

Окремі аспекти щодо сучасних тенденцій правового розвитку були предметом дослідження таких науковців як: Л. Л. Богачова, В. В. Дудченко, В. В. Завальнюк, Н. О. Клещенко, Д. Г. Манько, О. В. Пасечник, Ю. М. Оборотов та ін.

Більшість існуючих правових приписів не досягають своїх цілей через стрімку зміну природи суспільних відносин, в яких вони діють. В цьому контексті варто згадати слова профе-